

Кад ће отићи криза?

Пише: Милан Пурић
четвртак, 23 април 2009 01:49

Како и када је настала сви знају. У различитим тумачењима узрока настанка треба тражити и одговор када ће бити ублажена и прећи у бенигно стање. Заговорници неолибералног концепта економије сматрају да је криза настала због похлепности групе људи и недовољне државне контроле у области банкарства и осигурања. Државна регулативна тела испустила су из вида бројне махинације банкарског и сектора осигурања у Америци. Повећано учешће државе у регулацији новчаних токова и убацивање огромних количина новца у финансијске секторе и компаније представља излаз из кризе за неко време.

Истина је да је садашња криза последица вишедеценијске реалгеополитике САД створене након Другог светског рата у Бретон Вудсу и Никсоновим напуштањем злата као подлоге за долар 1971. године. Криза на Волстриту указује на јасан крај такве политике и највидљивији је доказ промена у реалном свету.

Представници великог броја земаља, пре свега БРИК-а, кризу коју је изазвао неолиберализам виде као немогућност вођења светске економије на досадашњи начин, при чему њен узрок налазе у моделу који је брањен доларом и силом америчког оружја кроз СТО, ММФ и Светску банку. Излаз из кризе је управо праведнија регулација економских односа саобразно новој мултиполарној геополитичкој ситуацији.

Шта је све потребно да светска економска криза (СЕКА) пређе из малигног у бенигно стање? Ставке које утичу на цену производа и стварање нове вредности у реалној економији су цена радне снаге, сировина, енергената и других трошкова производње. Када амерички радници схвате да њихове плате неће више бити највише на свету јер их више не субвенционира долар и америчка војска, испуниће се први услов. Пропагандна машинерија у САД и даље уверава становништво Америке и осталог дела планете да су војно економска сила која доминира светском економијом и успешно предводи свет. Међутим, приликом посете Кини државни секретар САД Хилари Клинтон изговорила је чувену реченицу „сви смо у истом чамцу“ којом је демонстрирала спремност на кооперативност и америчку прагматичност која се брзо суочава са реалношћу. Као земља која 83 одсто свеколике економске активности обавља унутар својих граница и са најбољим информационим системом, САД ће најбрже у делу евроатлантске групе почети опоравак прилагођен новој геополитичкој ситуацији и за три–четири године амерички радници ће бити више запослени, али са доста нижим платама.

Кад ће отићи криза?

Пише: Милан Пурић
четвртак, 23 април 2009 01:49

Када радници у Кини буду плаћени два пута више него сада и кад се њихов број знатно повећа, почеће да се успоставља равнотежа у цени радне снаге, што важи и за остала подручја у свету. Међутим, наслућује се да ова држава-цивилизација ово време користи да се обезбеди енергентима по повољнијим ценама (Иран, Венецуела, Бразил, Русија, Африка) и новим технологијама (купује компаније са високом технологијом) с намером да прва крене у нови развој уз сву помоћ науке и свог унутрашњег регулативног комунистичког система.

Када цене енергената буду формиране у складу са новом геополитиком, успоставиће се равнотежа у том сектору. Како је још увек присутна глад за енергентима (а и у следећих 30–40 година ситуација ће бити непромењена), реална геополитика битно ће утицати на цене енергената. Русија ће уз обновљену војну моћ обезбеђивати не само своје интересе у тој области, већ ће у неку руку бити заштитник тог тржишта којим више не доминирају САД и Европа. Арапске земље, Бразил, Венецуела, Иран и Русија обезбедиће стабилност тржишта енергената у свом интересу као произвођача, а и у интересу нових великих потрошача, као што су Кина и Индија, па енергенти неће бити предмет манипулације светских мултинационалних компанија и држава.

Цене основних сировина за производњу (гвожђе, бакар, алуминијум, цемент...), као и цене енергената, стабилизоваће се у кругу нових геополитичких односа. Време бруталне експлоатације ресурса је прошло. Трајаће у неким деловима света можда још десетак година. Уважавање бар минималних развојних интереса земаља богатих сировинама (Русија, Бразил, земље трећег света) даће подстрек равнотежи којом ће се превазићи узроци садашње кризе.

Једна од доминантних ставки формирања цена је интелектуална својина. САД је главни заговорник овог права. Кроз тај вид (екстра) профита остваривала је огромне количине новца потребног за одржавање система. Прво искакање из система урадиле су Јужноафричка Република и Индија, успротивећи се плаћању интелектуалне својине за лекове, поготово лекове потребне за лечење сиде. Тим правом почеле су да се користе и друге земље, па су и компаније схватиле да више не могу да лекове истих формула наплаћују 100, 200, па и 300 пута више него што је, на пример, у Индији. Други разлог за опадање ове компоненте у ценама производа је нагла експанзија научних достигнућа у земљама нарастајућих економија (Индија, Кина, Бразил, Јужна Кореја, Јужноафричка Република). Најпознатији пример који показује правац снижавања цена „интелектуалне својине“ и његово довођење у оквире прихватљиве за све су компјутерски оперативни системи линукс и мајкрософт. Први је бесплатан, а на дугом је направљено највеће светско појединачно богатство.

Кад ће отићи криза?

Пише: Милан Пурић
четвртак, 23 април 2009 01:49

Последњи глобални производ који је искористио најновије технологије је мобилни телефон. Као пре њега аутомобил, телевизор, компјутер, мобилни телефон постао је свакодневна потреба милијарди људи. Као такав дао је снажан допринос одржању светске економије. Да ли сад има на виду нешто слично? Реално је очекивати да се у мобилни телефон или сличан уређај интегришу сва достигнућа савремене науке потребна за свакодневни живот. Комбинација свакодневних комуникација, здравствене превентиве, пословних одлучивања и забаве свакако је идеал који ће се достићи. Међутим, више од тога продор у нове технологије којима се добијају неограничене количине енергије биће технолошка шанса која ће у следећих двадесет до четрдесет година омогућити нови искорак у глобалној економији.

Шта то све говори? Узроци кризе леже у промени геополитичке сцене. Прерасподела светске моћи директан је узрок светске економске финансијске кризе. САД су изгубиле моћ да беспоговорно контролишу финансијске и економске токове и док се не успостави нови утицај на ценовне инпуте, који ће овог пута зависити од више светских играча, криза ће избијати изнова на разним подручјима. Покушаји неких светских сила да исфингиране кризе употребе да вештачки изазову ратове како би опет користиле своје банке и новац као сигурно уточиште капитала из целог света, а своје територије као оазе без рата за имућне појединце, јесу прошлост. Постојање евра, а у блиској будућности и рубље и још неке валуте као резервног новца спречаваће екстремне групе и земље да изазову сукобе већих размера.

Прагматичност свих, пре свега Америке, требало би да СЕКУ одведе у споредне просторије на планети у року од три до четири године. Нова геополитичка равнотежа као гарант нових економских односа већ је увелико створена и почела је да функционише. Затворени медијски простор уједно је и одговор зашто се код нас о томе мало зна. То, наравно, неће бити крај покушајима да се точак историје врати на старо. Међутим, надам се да је Србија своју ролу у тој причи одиграла бар за дужи временски период.

Докле ће код нас СЕКА да траје? Како у скоро свему каснимо (неодлучност елите, незнање или пусто српско нејединство), наше извлачење трајаће бар пет година. Осим ако се не деси чудо да се сви Срби око нечег сложе.

Крагујевац 19. април 2009.